

Zpráva k monitoringu obratlovců v rámci projektu:

Revitalisierung der Moore zwischen Reitzenhain und Kalek im Erzgebirge mit Know how Transfer

Rok: 2013

Vypracovala: RNDr. Simona Poláková

Obsah

1. Úvod.....	3
1.1 Cíle projektu.....	3
1.2 Lokality.....	4
1.3 Tetřívěk obecný.....	5
2. Metodika.....	6
2.1 Monitoring tetřívků.....	6
2.2 Monitoring ptáků.....	6
2.3 Monitoring netopýrů.....	7
2.4 Monitoring drobných savců.....	7
2.5 Monitoring obojživelníků.....	7
3. Výsledky.....	8
3.1 Monitoring tetřívků.....	8
3.2 Monitoring ptáků.....	9
2.3 Monitoring netopýrů.....	11
3.4 Monitoring drobných savců.....	12
3.5 Mapování obojživelníků.....	13
3.6 Další záznamy různých druhů obratlovců.....	13
4. Závěry a doporučení.....	13
5. Literatura.....	15

1. Úvod

Rašeliniště jsou v naší krajině důležitá z mnoha hledisek. Představují extrémní lokality, které hostí relativně vysokou a velmi specifickou diverzitu organismů různých skupin (řasy, mechorosty a cévnaté rostliny, členovci, atd.). V České republice mezi typické představitele zdejších obratlovců patří tetřívka obecná, který se specializuje na bezlesé úseky rašelinišť a přilehlé plochy extenzivně využívaných krátkostébelných trávníků a horských luk.

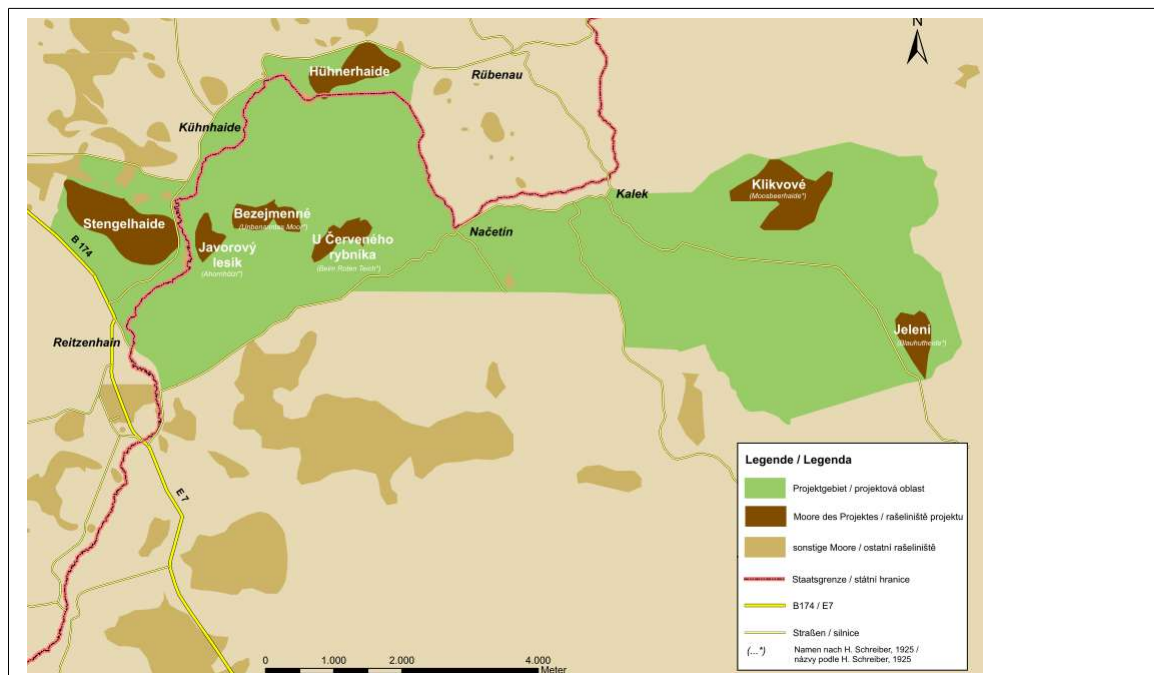
Rašeliniště také hrají důležitou úlohu v hromadění uhlíku. Ukládají v sobě 30 % veškerého zemského uhlíku, což je hodně více než by napovídala jejich rozloha (Wieder a Vitt 2006), pokrývají pouhých 1-2 % zemského povrchu (Hayward a Clymo 1982). Neopomenutelná je rovněž úloha při zadržování nadbytečné vody a její následné pomalé uvolňování (Sliva a Pfadenhauer 1999). V neposlední řadě jsou člověkem ceněny i z hlediska estetiky.

Krušnohorská rašeliniště byla po II. světové válce z velké míry odvodněna, protože se na nich začaly pěstovat smrkové monokultury. Po imisní kalamitě v 70. až 90. letech došlo ke změně druhového složení lesů, ovšem za nepůvodní druhy. V dnešní době zasáhla oblast další kalamita, tentokrát v podobě houby kloubnatky smrkové, která ničí smrky pichlavé. Vzhledem k dalšímu populačnímu krachu jsou krušnohorské lesy pomalu převáděny na přírodě bližší a v rámci těchto hospodářských úprav a snahy ochrany přírody dochází i k revitalizacím poškozených rašelinišť.

Revitalizace znamená aktivní proces navrácení systému do podmínek blízkých přírodním (před poškozením). Snahy o revitalizaci využívaných rašelinišť jsou důležité, protože díky lidským zásahům tyto ekosystémy ztrácejí svoji biodiverzitu a mizí. Odhaduje se, že Evropa, jako kontinent, ztratila díky lidským aktivitám 62 % rašeliništních biotopů. Pro Českou republiku je toto číslo trochu příznivější. Činností člověka byla dosud ztracena přibližně polovina plochy rašelinišť (Joosten a Clarke 2002).

1.1 Cíle projektu

V rámci projektu DBU Revitalisierung der Moore zwischen Reitzenhain und Kalek im Erzgebirge mit Know how Transfer je v oblasti Kaleku v Krušných horách monitorováno 7 rašelinišť z hlediska biologické rozmanitosti. Pět rašelinišť je na české straně, dvě na německé (viz obr. 1). Na českém území se v průběhu projektu především provedou předběžné studie a naplánuje se, které z vybraných území jsou vhodné k revitalizaci. Na německém území budou již probíhat praktická opatření vedoucí k zlepšení vodního režimu narušených ploch a zkušenosti z Německa pak budou aplikovány i v ČR. Projekt probíhá od 1. 7. 2012 do 31. 5. 2015.

Obr. 1: Mapa oblasti s vyznačenými rašeliništi, na nichž probíhá projekt.

Z hlediska druhů je projekt zaměřen především na podporu podmínek tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*). V rámci této části projektu je však věnována pozornost všem ptákům, drobným savcům a obojživelníkům.

1.2 Lokality

Sledované rašeliniště spadají do ptačí oblasti Novodomské rašeliniště-Kovářská. Ptačí oblast o rozloze 15 962,6 ha se nachází na hřebenu Krušných hor a rozkládá se od Nové Vsi v Horách na východě přes oblast kolem Hory sv. Šebestiána, oblast kolem Přísečnické přehrady a přes Kovářskou až po vrchol Macechy na západě. Jedná se o krušnohorskou parovinu v nadmořských výškách od 830 do 1113 metrů. V dávných dobách byla na krušnohorských hřebenech pouze tundrové vegetace a na některých místech později vznikala rozsáhlá rašeliniště. Před příchodem člověka pokrývaly většinu území jedlobukové pralesy, které však byly postupně zhruba od poloviny 18. století pozměněny ve smrkové monokultury. V 70. a 80. letech 20. století došlo vlivem extrémně vysokých imisí, zejména pak oxidu siřičitého, k rozpadu značné části porostů a k vytvoření rozsáhlých imisních holin (Tejrovský 2006).

Z širšího přírodovědeckého pohledu jsou nejvýznamnějšími biotopy v Krušných horách rašeliniště (vrchoviště rozvodnicového typu), zbytky původních a přirozených lesních porostů a květnaté louky. Nejvýznamnější rašeliniště se nacházejí v oblasti Macechy, Horní Halže, Kovářské, Mezilesí, Výsluní, Pod Jelení horou a Novoveské rašeliniště, Polské a Novodomské rašeliniště, Pohraniční, Slepíčí step, Volárna a oblast Medvědí hory. Zbytky původně rozsáhlejších bukových porostů zůstaly zejména v oblasti Jelení hory, PR Bučina na Kienhaidě a PR Buky a javory v Gabrielce (Tejrovský 2006).

Z hlediska výskytu chráněných a ohrožených druhů ptáků jsou nejvýznamnější stanoviště rašeliniště, zbytky původních jedlobukových porostů, fragmenty starých, většinou podmáčených a zrašeliněných smrčín a podmáčené louky.

Předmětem ochrany jsou dva druhy přílohy I směrnice o ptácích se zcela odlišnými nároky na stanoviště – tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*) a žluna šedá (*Picus canus*). V roce 2005 bylo odhadováno, že v oblasti žije 130 – 160 samců tetřívka a 30 – 50 párů žluny (Tejrovský 2006). Na území PO Novodomské rašeliniště – Kovářská a PO Východní Krušné hory žije minimálně polovina populace tetřívka v ČR, která byla v letech 2001–2003 odhadnuta na 800–1000 kohoutů. Z hlediska výskytu tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*) jsou dnes velmi významné i rozvolněné části imisních porostů, kde v současné době převažují porosty břízy.

PO Novodomské rašeliniště-Kovářská je také pátou nejlepší lokalitou v ČR pro žlunu šedou (*Picus canus*) (AOPK 2009).

Z dalších 14 druhů přílohy I mají významné populace chřástal polní (*Crex crex*) – 50-70 párů, sýc rousný (*Aegolius funereus*) – 20-50 párů a datel černý (*Dryocopus martius*) – 40-70 párů (Tejrovský 2006). Kromě druhů přílohy I jsou charakteristickými a významnými druhy pro tuto oblast např. bekasina otavní (*Gallinago gallinago*) - 20-40 párů, sluka lesní (*Scolopax rusticola*) – 30-60 párů, vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*) 2-5 párů, puštík obecný (*Strix aluco*) – 20-30 párů, křepelka polní (*Coturnix coturnix*) – 50-70 párů, krutihlav obecný (*Jynx torquilla*) – 20-40 párů, linduška luční (*Anthus pratensis*) – 200-300 párů, bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) – 60-80 párů, kos horský (*Turdus torquatus*) – 1-3 páry, hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*) – 5-8 párů, ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*) – 40-60 párů (Tejrovský 2006).

1.3 Tetřívka obecná

Obývá přehledná biotopy, tedy u nás rašeliniště s keříčkovými formacemi brusnicovitých a vřesu. Nezbytnou součástí biotopu jsou porosty nízkých stromů, jako je bříza. Tetřívci totiž hradují na stromech a především na jaře se živí větvičkami, pupeny a jehnědami bříz. Sekundárními biotopy jsou mladé smíšené porosty dřevin s břízou, s optimální výškou 2 – 4 m. Náhradními biotopy jsou jak bývalé louky a pastviny blízko rašelinišť, tak imisní holiny.

Nezbytné jsou pro něj menší volné plochy pro sběr gastrolitů, popelení a případně i individuální tok, což je na imisních holinách převažující způsob párování. Hnízdění začíná v květnu až červnu, rodinky se drží pohromadě až do září (Hudec a Štátný 2005).

Početnost tetřívka obecného v této oblasti je stanovena na základě podrobného sčítání, které proběhlo v letech 2000 a 2001 a bylo doplněno o aktuální údaje z roku 2002. Velikost populace byla odhadnuta na 120–150 párů. V roce 2006 bylo zjištěno 145 tokajících kohoutů. Stav populace tetřívka obecného v PO lze považovat za stabilizovaný (AOPK 2009). Krušné hory jsou místem s jedním z nejvyšších počtů tetřívka obecného v České republice. PO Novodomské rašeliniště-Kovářská zaujímá rozsáhlou část, kde je kumulován výskyt tokanišť a hnízdišť v této části hor. Tetřívka obecná se zde v minulosti (před vznikem imisních holin) vyskytoval převážně na

rašeliništích, v navazujících zrašelinělých a podmáčených pozemcích a na vlhkých loukách. Dnešní výskyt je převážně v oblasti rašeliniště Pod Macechou, Na spáleništi, Červené blato, rašeliniště Pod Jelení horou a Novočeské rašeliniště, Polské rašeliniště, Novodomské rašeliniště a v rozsáhlé oblasti mezi Načetínem a Lesnou. S rozšířením rozsáhlých imisních holin došlo k rozptýlení tetřívka v celé oblasti, nicméně hlavní oblasti výskytu v těchto holinách jsou vždy plochy navazující na rašeliniště a vlhké louky. Lokality s největším výskytem jsou v oblasti Loučné, navazující oblasti na Novodomské rašeliniště a v oblasti mezi Načetínem a Lesnou (AOPK 2009).

I přes to, že se jedná o jednu z největších populací tetřívka v republice, je na limitní hodnotě přežití. Momentálně zde nachází dostatek místa pro tokaniště i hnízdění, ovšem po opětovném zalesnění po kalamitě odumírání smrku pichlavého bude z některých lokalit vytlačen. Proto je potřeba využít vhodných biotopů v podobě rašelinišť a vlhkých luk a pomocí vhodného managementu vytvořit odpovídající podmínky.

Na vhodných rašeliništích je potřeba pro tetřívka:

- revitalizovat rašeliniště
- nezalesňovat plochy rašelinišť
- udržet zakměnění nižší než 0,7 + plošky charakteru dočasného bezlesí
- mezi dřevinami by měly být preferovány břízy, jeřáby, kleč a olše
- regulovat početní stav jelena lesního, který likviduje brusnicovité i listnaté stromy
- regulovat početnost prasete divokého a lišky obecné, kteří jsou predátory jak hnízd, tak dospělých ptáků
- turismus a práce v lese by měly být utlumeny v době toku a v zimním období

2. Metodika

Metodiky monitoringu jednotlivých skupin byly zaměřeny na zjištění co největšího počtu druhů, nikoliv primárně na početnost (i ta ale byla zjišťována).

2.1 Monitoring tetřívků

- Jarní sčítání tokajících kohoutků v okolí studovaných ploch. Začátek sčítání cca 60 min před východem slunce, pochůzka až do cca 8 – 8.30.
- Kontrola v různých ročních obdobích, hledání trusu a stop.

2.2 Monitoring ptáků

- Liniové transekty lokalitami - pěšky, pomalu, cílem bylo zachytit veškeré hlasové projevy a přímý výskyt ptáků. V rámci transektů bylo mapováno i okolí 200 m od rašeliniště. Na většině rašelinišť byly 2 transekty, na Klikvovém 3. Udržování polohy transektu a jeho směru bylo prováděno pomocí GPS. Během mapování byla snaha o co nejpresnější zařazení do tabulky pravděpodobnosti hnízdění (metodika dle Šťastný et al. 2006) a určení početnosti (aby bylo na dané lokalitě sečteno více než 1 pták daného druhu, museli být najednou viděni nebo slyšeni).
 - o A – předpokládané hnízdění (druh pozorovaný v době hnízdění)
 - o B- možné hnízdění (druh pozorovaný v době hnízdění ve vhodném biotopu, pozorování teritoriálních a hnízdních hlasů)

- C – pravděpodobné hnízdění (druh pozorovaný ve vhodném prostředí v páru, pozorováno teritoriální chování, pozorování toku, vzrušené chování dospělců pravděpodobně v důsledku přítomnosti mláďat, pozorována stavba hnízda)
- D – potvrzené hnízdění (druh, u něž bylo nalezeno použité hnízdo, nález čerstvě vylétaných mláďat, pozorování dospělců na hnízdě, pozorování nošení potravy do hnízda nebo odnášení trusu, nález hnízda s vejci nebo mláďaty)

Akustické mapování probíhalo v březnu až červenci vždy ráno. Začínalo se cca 30 min před východem slunce, končilo po cca 4 hodinách. V pozdějších hodinách byly hledány hnízda, aby bylo možno potvrdit hnízdění.

Sovy byly mapovány v noci v březnu a dubnu na základě akustických projevů, pak v průběhu zbytku sezóny probíhalo hledání vývržků.

2.3 Monitoring netopýrů

- Bodové sčítání na lokalitách Jelení a Klikvové rašeliniště pomocí netopýřího detektoru. Jeden večer probíhal monitoring na jednom rašeliništi a to tak, že se 5 min monitoroval pohyb netopýrů na bodě, pak se ušlo cca 100 m a opětovně se monitorovalo 5 minut. Na Jelením rašeliništi bylo 10 sčítacích bodů, na Klikvovém 20. Monitoring probíhal v dubnu až červenci, začínalo se vždy 30 min před setměním.

2.4 Monitoring drobných savců

- Liniové rozložení živochytných pastí. Tento monitoring probíhal tento rok jenom na Jelením a Klikvovém rašeliništi, na každé bylo umístěno 20 pastí na vhodných místech (tj. u viditelných cestiček a u nor). V pastech byly jako návnada ovesné vločky a strouhaná mrkev smíchané s olejem z rybiček. Chytalo se vždy 3 noci za sebou, od 18.00 do 8.00. Pasti byly kontrolovány každé 3 h. Monitoring probíhal v květnu a červenci, plánovaný zářijový termín bohužel nevyšel kvůli počasí.

2.5 Monitoring obojživelníků

- Systematické procházení tůňek a stružek na lokalitě. V rámci každých 20 m stružek bylo 1 x zaloveno sítkou (zalovením se rozumí pohyb sítkou zprava do leva a zpět stejnou trasou v pásu dlouhém cca 2 m). V tůňích a lagunách do 1 m délky bylo zaloveno vždy 2 x, ve větších 5 x.

- přímé pozorování adultů

- akustický monitoring zpívajících savců v době rozmnožování (duben, květen, červen)

- jednotlivé lokality byly rozděleny do kategorií A – jednotky jedinců, B – desítky jedinců, C – stovky jedinců

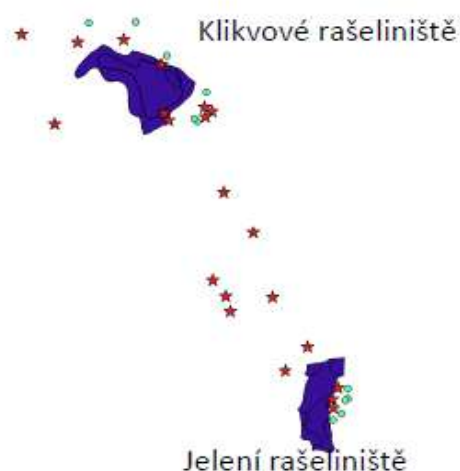
Rozpis mapování:

Období 2013	tetřívěk	sovy	ptáci	netopýři	drobní savci	obožživelníci	poznámka
28.2.	x	x					O. Volf
30.-31.3.	x	x					
20.-21.4.	x		x	x		x	
26.4.	x						Volf, Kopečková, Sova
4.-5.5.	x		x	x		x	
17.-19.5.			x	x	x	x	
31.5.			x	x		x	
15.-16.6.			x	x		x	
28.-29.6.			x	x			
19.-21.7.			x	x	x		

3. Výsledky

3.1 Monitoring tetřívků

Tokaniště tetřívků byla objevena v bezprostřední blízkosti Jeleního a Klikvového rašeliniště (obr. 2). Tok byl spíše individuální, pouze u Klikvového rašeliniště se podařilo sledovat dva samce najednou. Během sledování se k samečkům na Klikvovém rašeliništi přidaly 2 samičky ve stejnou dobu a čtyřikrát zde byla sledována individuální samička. U Jeleního rašeliniště byla viděna samička celkem pětkrát, pokaždé ale osamocená, nelze tedy říci, o kolik jedinců se jedná.

Obr. 2: Mapování tetřívků v okolí Jeleního a Klikvového rašeliniště. Hvězdičky – samci, kolečka – samice. Data pocházejí od více mapovatelů (viz rozpis mapování).

Na začátku sezóny byl zaznamenán trus tetřivků na Jelením a Klikvovém rašeliništi (tj. kontroly do konce dubna). Pak byl nacházen trus i na rašeliništích Bezejmenné a Javorový lesík. U Červeného rybníka trus nebyl zaznamenán.

3.2 Monitoring ptáků

Na Jelením rašeliništi bylo zjištěno 31 druhů ptáků (mezi nimi byly i lovcí vlaštovky, které zde jistě nehnízdí), na Klikvovém 23, U Červeného rybníka 22 (zde byl zaznamenán i přelet kormoránů, kteří zde ale zajisté nepobývají), Bezejmenném 21 a v Javorovém lesíku 27. Blíže viz tabulka ptáci.

Mezi zajímavé nalezené druhy patří samozřejmě tetřivek obecný, mezi další vzácnější druhy patří včelojed lesní, čáp černý, bekasina otavní, hrdlička divoká, kulíšek nejmenší, sýc rousný a žluna šedá. Ta je spolu s tetřivkem předmětem ochrany v této ptačí oblasti.

Hnízdění bylo prokázáno u běžných druhů (střízlík obecný, červenka obecná, kos černý, pěnice černošedá, budníček menší, sýkora koňadra, brhlík lesní a pěnkava obecná). Tento nízký počet může být způsoben snadným ukrytím hnízd v nepřehledných podmínkách rašelinišť. Za zajímavé lze označit pravděpodobné hnízdění bekasiny otavní U Červeného rybníka.

Tab. ptáci: přehled všech zaznamenaných druhů na jednotlivých lokalitách, průkaznost jejich hnízdění a minimální zjištěná početnost.

	průkaznost hnízdění					minimální početnost					poznámka
	Jelení	Klikvové	rybníka U Červeného	Bezejmenné	Javorový lesík	Jelení	Klikvové	rybníka U Červeného	Bezejmenné	Javorový lesík	
Kormorán velký			A					12			pozorován přelet
Čáp černý	B			B		2			1		na Jelením pozorován pravidelně
Včelojed lesní	B					1					na Jelením pozorován pravidelně
Jestřáb lesní		C			B		2			1	Na Klikvovém se střídavě vyskytoval samec i samice
Krahujec obecný			B	B	B			1	1	1	
Káně lesní	B		B			1		1			

												současné pozorování vždy jen 1 samce na Jelením a současně 2 samců u Klikvového	
Tetřívěk obecný	C	C				2	4						
Bažant obecný				B	B					1	2		
Bekasína otavní			B						1			teritoriální hlasové projevy samce	
Holub doupňák				B	B					1	1		
Hrdlička divoká	B					1							
Kukačka obecná	B		B			1			1			hlasové projevy	
Kulíšek nejmenší	B				B	1					1	teritoriální hlasové projevy samce	
Sýc rousný		A							1			vývržky v červenci, určení V. Luka	
Krutihlav obecný		B							1				
Žluna šedá		B		B	B				1		1	1	hlasové projevy
Datel černý	B		B	B	B	1			1	1	1	1	hlasové projevy
Strakapoud velký	B	B				1	1						hlasové projevy, potravní chování
Vlaštovka obecná	A											6	potravní chování, pozorováno jednou
Linduška lesní	C				B	1						1	teritoriální hlasové projevy samce
Konipas horský		C							1				pozorován opakovaně
Střízlík obecný	D	D	C	C	C	2	3	2	2	2			
Červenka obecná	D	C	D	C	C	2	2	3	2	1			
Kos černý	B	D	C	C	C	1	2	4	2	2			
Drozd kvíčala		B							5				přeletávající hejtko
Sedmihlásek hajní	B					1							
Pěnice pokřovní	C				B	2					1		
Pěnice černohlavá	D	C	C	D	D	2	3	3	3	1			
Budníček menší	D	C	C	C	D	4	2	3	4	2			
Budníček větší	C	C			C	2	2				2		

Králíček obecný		B	B		B			2	1		1	
Králíček ohnivý					B						1	
Lejsek šedý				B						1		potravní chování
Mlynařík dlouhoo-casý	B		B				10		6			hejnka
Sýkora lužní	C	B	B	C	B		3	2	1	4	1	
Sýkora parukářka			B						5			hejnko
Sýkora uhelníček		C	B		B			5	2		4	
Sýkora modřinka	C	C	C	C	C		3	6	3	2	2	Na Klikvovém hejnko
Sýkora koňadra	C	D	C	C	C		5	4	3	4	2	
Brhlík lesní	D	D	C	D	C		2	3	2	2	4	
Sojka obecná	B			B	B		1			2	1	
Ořešní kropenatý	C	B		B	B		3	2		5	2	
Krkavec velký	B						2					přelet
Pěnkava obecná	C	D	C	D	D		4	3	2	4	2	
Zvonek zelený	B						2					
Čížek lesní	C	B	B	B	B		2	3	2	3	1	
Čečetka zimní	C				B		5				3	
Křivka obecná			B	B					3	1		nalezeny ožrané šišky

2.3 Monitoring netopýrů

Celkem byly zaznamenány 4 druhy netopýrů (tab. netopýři). Nejzajímavějším nálezem je netopýr černý, který se specializuje na lesní celky ne příliš ovlivněné lidskou činností.

Bylo zaznamenáno i několik nejasných echolokačních hlasů, které mohly patřit netopýru ušatému, určení však není jisté.

Tab. netopýři: přehled všech zaznamenaných druhů na jednotlivých lokalitách.

druh	Jelení	Klikvové	U Červeného rybníka	Bezejmenné	Javorový lesík
netopýr černý	x		-	x	x
netopýr vodní	x		x		
netopýr velký	x		x		x
netopýr hvízdavý (s. l.)	x	x	x	x	x

3.4 Monitoring drobných savců

První odchyt drobných savců byl zřejmě v důsledku dlouhé zimy a povodní velmi neúspěšný – za 3 chytací dny se chytili pouze 2 zvířata (rejsek obecný a hraboš mokřadní na lokalitě Jelení rašeliniště). Podzimní odchyt se bohužel neuskutečnil kvůli počasí. Z tohoto důvodu jsme neuvažovala o opětovných odchycích a jednoduše sečetla všechny jedince chycené v květnu a červenci.

Tab. drobní savci: přehled všech zaznamenaných druhů a jejich početnost na lokalitě Jelení a Klikvové rašeliniště. V závorce je uvedený počet gravidních nebo kojících samic z celkového počtu odchycených jedinců.

druh	Jelení	Klikvové
rejsek obecný	3(2)	5(1)
rejsek malý	1	1
rejsec vodní		2
norník rudý	2(2)	2(1)
hraboš mokřadní	4(3)	10(2)
myšice lesní		3(1)

3.5 Mapování obojživelníků

Na sledovaných rašeliništích byly zaznamenány 3 druhy obojživelníků, z nichž všechny se na těchto lokalitách dají předpokládat. Vajíčka čolka horského byla zaznamenána jen na Jelením rašeliništi a nebyl nalezen žádný dospělec, což u tohoto druhu není překvapivé.

Tab. obojživelníci: přehled všech zaznamenaných druhů ve stádiu vajíček a pulců či dospělců. A – jednotky, B – desítky, C - stovky

	vajíčka a pulci					dospělci				
	Jelení	Klikvové	rybníkaU Červeného	Bezejmenné	Javorový lesík	Jelení	Klikvové	rybníkaU Červeného	Bezejmenné	Javorový lesík
Čolek horský	C									
Ropucha obecná	C	B	C	B	B	A	B	B	A	B
Skokan hnědý	B	C	C	B	B	A	B	B	B	B

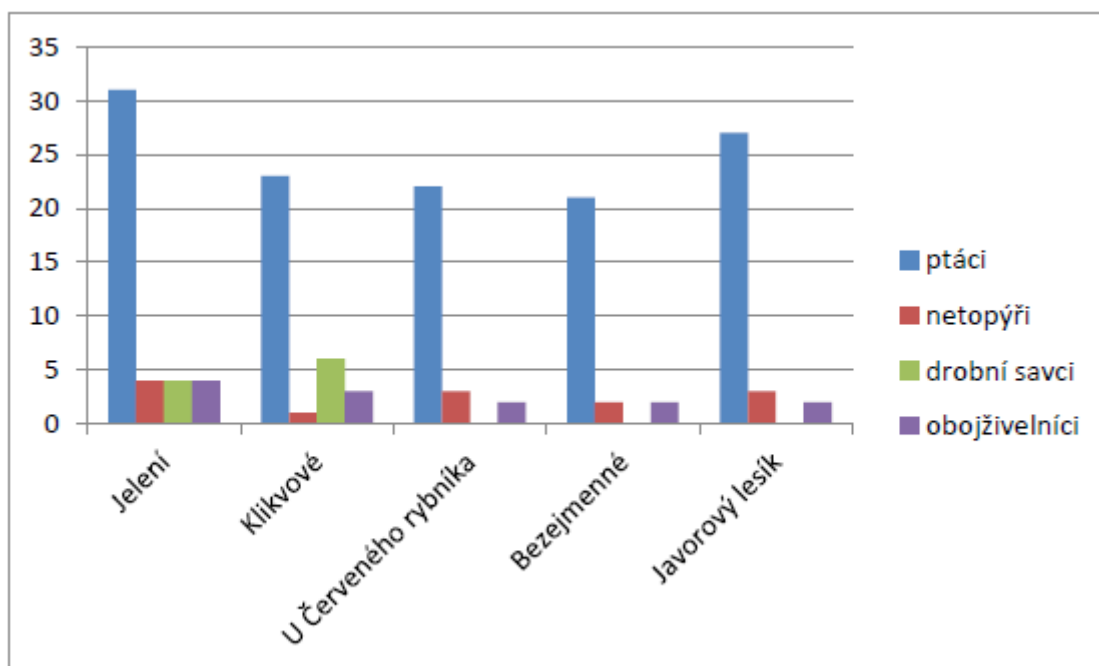
3.6 Další záznamy různých druhů obratlovců

Během mapování obratlovců byly zaznamenány časté pobytové znaky prasat divokých, jelenů evropských a srnců obecných. Divoká prasata představují nebezpečí pro hnízdící tetřívky, kterým likvidují hnízda a jsou predátory mláďat.

Z plazů byly u Jeleního rašeliniště zaznamenána zmije obecná a ještěrka živorodá a u Klikvového slepýš křehký. Speciální průzkum zaměřený na tuto skupinu však zatím neproběhl.

4. Závěry a doporučení

- Z hlediska obratlovců se jako nejhodnotnější jeví Jelení rašeliniště (obr. 3), které téměř ve všech kategoriích hostí nejvíce druhů, i když rozlohou patří mezi menší zkoumané rašeliniště.

Obr. 3: Počet druhů na jednotlivých lokalitách

- Výskyt tokajících tetřívků byl zjištěn pouze u Jeleního a Klikvového rašeliniště
- Velkým problémem z hlediska hnízdní úspěšnosti tetřívka je vysoká hustota je divokých prasat
- Monitoring drobných savců není příliš vypovídající díky klimatickým vlivům
- Na lokalitě U Červeného rybníka velmi pravděpodobně hnízdí bekasina otavní

Doporučení:

- Zvýšit otevřený charakter ploch a podpořit rozvoj keřového patra
- Snížit zakmenění, především na lokalitě Klikvové rašeliniště, u nějž se vyskytují tokaniště tetřívků, samotné je ale značně zarostlé
- Udržovat plošky dočasného bezlesí
- Regulovat početnost prasete divokého a lišky obecné, kteří jsou predátory jak hnízd, tak dospělých ptáků
- Lesní práce by měly být v okolí potenciálních tokanišť (Klikvové a Jelení rašeliniště) omezeny v době toku
- Žluna šedá se ve sledovaných lokalitách vyskytuje, prospěla by jí ochrana doupných stromů

5. Literatura

- ANDĚRA A HORÁČEK 2005: Poznáváme naše savce. Sobotáles, 327 str.
- BREJŠKOVÁ, TEJROVSKÝ A VOLF 2009: Souhrn doporučených opatření pro PO Novodomské rašeliniště – Kovářská. AOPK Praha, 26 str.
- HAYWARD A CLYMO 1982: Profiles of water content and pore size in Sphagnum and peat, and their relation to peat bog ecology. Proceedings of the Royal Society B 215: 299-325.
- HUDEC A ŠŤASTNÝ (eds) 2005: Fauna ČR. Ptáci II/1 (2. přepracované a doplněné vydání). Academia, Praha.
- JOOSTEN A CLARKE 2002: Wise use of mires and peatlands. International mire conservation group and international peat society, Finland. <http://www.mirewiseuse.com>
- PLESNÍK, HANZAL A BREJŠKOVÁ (eds.) 2003: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda, Praha, 22: 1–184.
- ROCHEFORT A LODE 2006: Restoration of degraded boreal peatlands. In: Wieder a Vitt (eds.): Boreal peatland ecosystems, Springer 381-417
- SLIVA A PFADENHAUER J 1999: Restoration of cut-over raised bogs in southern Germany – a comparison of methods. Applied Vegetation Science 2: 137-148
- ŠŤASTNÝ, BEJČEK A HUDEC 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Aventinum, 463 str.
- TEJROVSKÝ 2006: Plán monitoringu Ptačí oblast Novodomské rašeliniště – Kovářská. AOPK, 6 str.
- WIEDER, VITT A BENSCOTER 2006: Peatlands and the boreal forest. In: Wieder a Vitt (eds): Boreal peatland ecosystems. Springer.